

Місто Славутич розташоване в 50-ти кілометрах від Чорнобильської АЕС

*Населення – 26,2 тис., в т.ч. 9 тисяч дітей до 16 років
Славутич – моноіндустріальне місто, 80% працеспроможного населення якого пов'язане з ЧАЕС*

Соціальні проблеми, пов'язані з достроковим виводом блоків Чорнобильської АЕС із експлуатації, є об'єктом уваги Уряду України, а його подальше використання перебуває в центрі уваги Міжнародної співдружності. В цьому зв'язку місто робітників ЧАЕС потребує постійної та всебічної уваги, а його перспектива розвитку є предметом обґрунтованого аналізу та глибокого дослідження.

Закриття Чорнобильської атомної електростанції (ЧАЕС) буде мати вирішальний вплив на життєдіяльність міста Славутича, де проживає більшість робітників станції зі своїми сім'ями. Значними можуть бути випробування, які виникнуть в процесі структурної перебудови міста від монопромислового до міста, що підтримується різноманітною економічною базою.

Населення та трудові ресурси є важливим фактором економічного та соціального розвитку міста. Населення Славутича молоде, талановите та добре освічене. Як свідчить незалежне дослідження, проведене в місті Славутичі, у людей є мотиви залишитись жити і працювати в своєму місті.

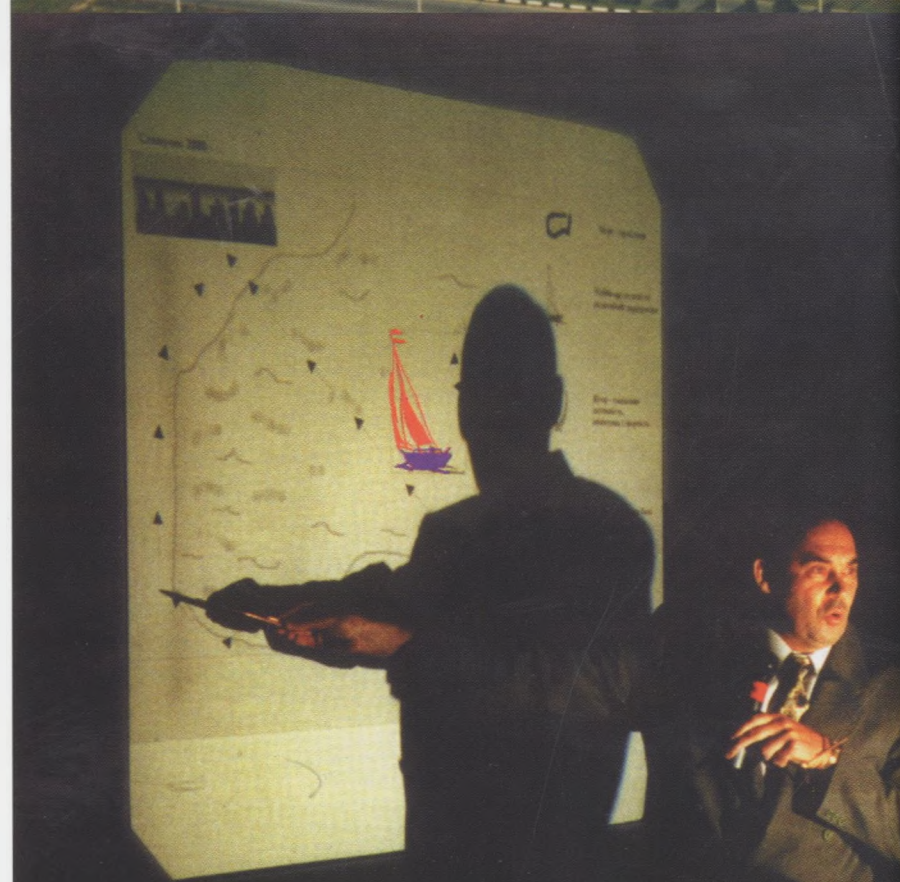
Закриття ЧАЕС і скорочення робочої сили катастрофічно підірве базу працевлаштування в місті. Втрата одного робочого місця, що забезпечує ЧАЕС, має мультиплікативний ефект, викликає втрату ще двох робочих місць у місті Славутичі.

Аналіз ринку праці показав, що в першому півріччі поточ-

Володимир УДОВИЧЕНКО,
міський голова, кандидат економічних наук.

Шляхи вирішення питань зайнятості населення м.Славутич в зв'язку з достроковим виведенням блоків Чорнобильської АЕС із експлуатації

СЛАВУТИЧ погляд у завтра

UDOVITCHEKO
Volodimir.

Slavutych: glance in the future

Shut down of the Chornobyl Nuclear Power Plant (ChNPP) will be of decisive influence upon the life's work of Slavutych town where most operators of the ChNPP live with their families. Quite significant ordeals may appear in process of structural reconstruction of the town from monoindustrial to the town being supported by diverse economic base.

ного року в Славутицькому центрі зайнятості перебувало 679 незайнятих мешканців міста, що на 20% більше проти відповідного періоду минулого року.

При зростанні кількості громадян на фіксованому ринку праці темпи працевлаштування значно нижчі: всього в першому півріччі отримали роботу 97 чоловік, або 14,3% до кількості громадян, які перебувають на обліку, що на 8,3% нижче показника відповідного періоду минулого року.

Зростання напруженості на ринку праці призвело до збільшення на ньому кількості безробітних. У порівнянні з відповідним періодом минулого року значно зріс рівень безробіття і становив 2,4.2%. Якщо розглядати аналіз економічного та соціального розвитку міста в даний час, то можна зробити висновок:

- створена соціально-економічна інфраструктура потенційно динамічна і має тенденції до подальшого розвитку;
- на території міста є значні трудові ресурси високої кваліфікації;
- територія забезпечена достатніми інфраструктурними ресурсами – інженерними комунікаціями, транспортними підприємствами і т.ін.;
- наявність в обмеженій кількості виробничих площ і територій, на яких можуть розташовуватися нові виробництва;
- в регіоні існує розуміння кардинальних економічних перетворень в зв'язку із достроковим закриттям Чорнобильської АЕС як основного джерела фінансування міського бюджету;
- відсутність місцевих запасів сировини для розвитку специфічних галузей промисловості.

Одним із напрямків вирішення проблеми зайнятості є диверсифікація економіки міста, основною метою якої є план компенсації зниження фінансових надходжень до бюджету та компенсація росту безробіття в місті.

Єдиним варіантом вирішення цього завдання є реструктуризація економіки міста, план реалізації якої нам необхідно розробити. Основним у розробці такого плану повинен бути аспект його фінансування, оскільки в Меморандумі про взаєморозуміння (МОВ) воно не передбачене. Очевидно, що варіант затратного вирішення проблем очікувати не доведеться, тому план повинен опиратися тільки на рентабельні проекти, які допускають фінансування на зворотній основі. Звідси висновок, що проблема буде розв'язана тільки у випадку вирішення питань кредитного фінансування рентабельних інвестиційних проектів.

Із усіх можливих варіантів проектів слід вибрати ті, які вирішують двоєдине завдання працевлаштування та генерування позитивних фінансових потоків у місто.

На сьогоднішній день вже є конкретні інвестиційні проекти, реалізація яких дозволяє створити 2414 робочих місць:

1. Організація виробництва та збуту сучасних ефективних вогнегасних порошоків.
2. Організація виробництва та збуту ефективних панельних радіаторів для систем водяного обігрівання.
3. Міжнародні перевезення.
4. Створення виробництва та збуту сучасних газоаналізаторів та індикаторів.
5. Розробка та організація виробництва та збуту серії твердотілих лазерів.
6. Розробка та організація виробництва лазерного офтальмо-рефрактометра.

7. Створення регіонального центру стерилізації медично-го інструменту і матеріалів.

8. Створення виробництва і організація збуту абразивного і алмазного інструменту.

9. Розробка і втілення серії мобільних лазерних рекламних систем.

10. Розробка та організація виробництва та збуту лазерного люмінесцентного мікроскопу.

11. Будівництво та експлуатація міської електростанції для власних потреб.

12. Виробництво сучасного обладнання для переробки льоносировини.

13. Виробництво вітчизняної целюлози із луб'яних культур.

14. Будівництво заводу для поглибленої переробки льону.

15. Розробка і випуск технологічних систем для вирощування та поглибленої переробки льону.

16. Створення виробництва і збуту лазерних систем екологічного моніторингу.

17. Створення виробництва і збуту фільтрів для хімволокнової промисловості.

18. Розвиток виробництва керамічної плитки.

19. Створення регіональної мережі радіотелефонного зв'язку.

Місто Славутич – це моноіндустріальне місто. І воно ще надовго залишиться таким. І довго основним підприємством міста буде Чорнобильська атомна електростанція. Основною функцією Славутича буде вирішення проблем, пов'язаних з регіоном ЧАЕС.

Розглянемо функції, які повинен виконати в 30-кілометровій зоні Славутич разом з Чорнобильською станцією.

1. Довести до кінця експлуатацію ЧАЕС із гарантуванням високої безпеки. В який термін це відбудеться? Це не має принципового значення. Термін визначиться життям,

політикою та інтересами держави.

2. Виведення з експлуатації ЧАЕС. Це відбудеться обов'язково, рано чи пізно. Це дуже складний процес. Але сьогодні навіть немає проекту виведення.

3. Переробка радіоактивних відходів (РАВ), нагромаджених в результаті роботи ЧАЕС. Програма має бути здійснена

на високому науково-технічному і економічному рівні. Та на сьогодні такої програми немає навіть на теоретичному рівні. Причому вона повинна передбачати такий комплекс робіт: переробку і захоронення РАВ. Вирішення цього питання треба взагалі пов'язувати з 30-кілометровою зоною. Переробка усіх РАВ зони має стати турботою атомної

галузі і, мабуть, не слід розподіляти цю проблему між різними відомствами.

4. Виконання цілої низки довготермінових і короткотермінових заходів для приведення об'єкту "Укриття" до стану екологічно безпечного. Це унікальна робота, яка нині, на жаль, навіть не має повного наукового і технічного обґрунтування, бо не все тут відомо. Передбачається одержати повну інформацію, визначити шлях, яким треба йти, відпрацювати проект, а потім його реалізувати. Це – дуже тривала робота, робота з великими

дозовитратами на кожного працівника, небезпечна робота, адже відбуватиметься і відбувається в умовах, які відрізняються від природних. Такі основні функції. Хто їх виконає? Люди. Люди, які сьогодні проживають в Славутичі і які працюють на Чорнобильській атомній станції. Цей ланцюжок проблем настільки міцно зв'язаний, що його важко розірвати.

Для того, щоб мати людей для виконання згаданих функцій, не можна зменшувати рівень соціальної інфраструктури міста Славутича. Навпаки, треба його збільшити, щоб

людина мала впевненість у завтрашньому дні для себе і своїх дітей. І обов'язково треба створити всі умови для піднесення рівня життя в Славутичі. Тому усі програми стосовно подальшої долі ЧАЕС і 30-кілометрової зони навколо неї повинні передбачати і розв'язання соціальних проблем Славутича. Зокрема, коли плануються роботи у високорадіаційних полях, то треба передбачати в Славутичі і створення реабілітаційного центру на базі медико-санітарної частини. І все це повинно бути включено в програми міжнародної допомоги обов'язково.

Чому рік у рік зростає рівень розвитку Славутича? Відповідь дуже проста: тому, що було джерело. Основним джерелом був не державний бюджет, а товарна продукція, конкурентноспроможна товарна продукція – електроенергія. Якщо в майбутньому сподіватися тільки на бюджетне фінансування програм, то й соціальний розвиток матимемо тільки на рівні бюджету, а не на рівні того, що мав Славутич протягом усіх років. Місто

може швидко перетворитись на спальний регіон.

А чи повинні діти і молодь Славутича пов'язувати своє майбутнє тільки з ЧАЕС і 30-кілометровою зоною? Ні. Як і не повинні орієнтуватися лише на роботу в зоні ті, хто вже чимало років відпрацювали там, а тепер би хотіли переключити свої зусилля на щось інше. Тому в Славутичі слід створити умови для розвитку різних галузей виробництва. Перш за все, враховуючи специфіку міста, треба розвивати виробництво, пов'язане з атомною енергетикою, технологіями енергозбереження.

Перспективним може бути подальший розвиток у місті медицини, враховуючи виробництво медичних препаратів. Місто Славутич зараз переводиться на класичну схему життя, матиме свою комунальну власність, компенсуючі виробництва.

Славутич – майбутнє України. Якщо урядовці погодяться, Славутич може стати соціальною лабораторією, лабораторією соціального міста, в якій можна буде відпрацювати модель соціальної держави, прагнення до якої зафіксовано в Конституції України. Славутич також може послужити економічною лабораторією України, досліджуючи питання структуризації виробництва. В маленькому місті можна створити всі умови для розвитку виробництва, як джерела достатку, всього того, про що ми мріємо.

В місті почалась робота з реалізації Програми перспективного розвитку в частині створення компенсуючих виробництв через розвиток бізнесу, умови для появи нових підприємств, малих і середніх.

В цьому плані розробляється теоретична модель реалізації Програми розвитку.

Що позитивно? Це перш за все те, що нам в цьому допомагають фахівці західних країн. Досвіду в цьому в них досить. Гріха великого не буде, якщо ми цей досвід використаємо з урахуванням своїх можливостей.

До організаційної структури реалізації Програми розвитку міста входять:

– місцева громадська організація "Громадська Рада з розвитку міста Славутича",

– державне комунальне підприємство "Агентство з розвитку бізнесу в місті Славутичі",

– інвестиційний фонд з роз-

виту бізнесу, – фонд розвитку міста, спілка виробників товарів та послуг. Цим ми створимо певну "школу" по розвитку міст, регіонів. Цей досвід може використовуватись по всій Україні.

Керівництво міста готове підтримати будь-яку приватну ініціативу жителів Славутича з розвитку виробництва. Бізнес – справа перспективна. В Славутичі наполегливо вивчається досвід розвитку ринкових відносин, нагромаджений у світі.

Чималі надії покладаються на Міжнародний науково-технічний центр. Центр уже створено, але треба все зробити для того, щоб центр діяв, щоб працював на атомну галузь, вивчав екологічні проблеми, узагальнював досвід, який набуватиметься під час закриття АЕС, який набувається на об'єкті "Укриття". Користуючись нагромадженими даними, центр зможе виробляти моделі поведінки, моделі реабілітації територій тощо. Активну участь у роботі центру готові взяти не лише американські вчені і фахівці, а й представники Японії, Німеччини та інших країн. У діяльності МНТЦ є можливість використати весь трудовий потенціал Славутицького регіону. Архіважливе питання. Комунальні послуги не можуть входити в собівартість продукції. Тобто вся соціальна сфера просто повинна бути найближчим часом передана відомствам до комунальної власності. Незважаючи на те, що процес цей буде болісний, виграють всі.

Над вирішенням цих питань ми працюємо разом із Сполученими Штатами Америки, Європейським співтовариством, країнами "великої сімки". Це велика теоретична і практична робота, в якій, зокрема, відпрацьовуються всі ме-

ханізми зайнятості населення. Тільки відпрацювавши теорію створення моделі соціальної держави, створивши лабораторію – місто, село, селище, можна буде в майбутньому розраховувати на реалізацію положень Конституції України.

Створення комплексної системи вирішення проблем зайнятості, переорієнтації, перекваліфікації людей – важлива складова міста.

Це справа не тільки управління зайнятості, це справа всіх, і перш за все влади, бо саме вона відповідає за реалізацію права кожної людини на працю.

Вже сьогодні з'явилась проблема фактичної незайнятості працівників Чорнобильської АЕС.

Так, майже при повній укомплектованості персоналом усіх трьох блоків (№1, №2, №3) в експлуатації знаходиться тільки №3. Блок №1 зупинено в листопаді 1996 року згідно з Указом Президента, а робота з реанімації енергоблоку №2 не проводиться з причини відсутності фінансування.

Проблема практично охоплює біля 3-х тисяч працюючих (разом з працівниками сфери обслуговування).

Ці обставини справили відчутний вплив на погіршення морально-психологічного клімату в колективі атомної станції та в місті.

Про це свідчать постійні соціологічні дослідження, які проводить центр соціальної психології.

Людей хвилює не тільки майбутнє, а вже й проблеми сьо-

годення.

А за оцінкою вчених саме від людини (більш як на 60%) залежить рівень безпеки експлуатації станції.

Крім цього, з'явилися проблеми утримання на даному рівні створеної сучасної інфраструктури міста, збереження та ефективного використання високопрофесійного колективу станції, який має унікальний досвід експлуатації атомного об'єкту в складних радіаційних умовах.

У цій ситуації необхідні неординарні заходи, в тому числі і перш за все на рівні уряду. Мова йде про негайну розробку та прийняття комплексної програми по достроковому виводу блоків ЧАЕС із експлуатації з фінансовим забезпеченням кожного напрямку.

І те, що не вдасться вирішити в рамках можливостей України, переадресувати для вирішен-

ня країнами "великої сімки". Необхідна активізація місцевої політики в головному, в створенні умов для появи нових виробництв на базі су-

часних технологій. Ідеальний варіант – обсяг товарної продукції, який було відпрацьовано в 1996 році, повинен бути для нас орієнтиром для створення виробництв, які б забезпечили подібний рівень обсягу.

У місті діє громадська Рада з розвитку міста, створено Агентство з розвитку бізнесу, почали розробку організаційних питань відносно створення інвестиційного Фонду розвитку міста, проведено конкурс бізнес-ідей з метою їх фінансової підтримки.

За активною участю представників Європейського Союзу, співробітників Міністерства праці, службою зайнятості

міста, місцевої влади була проведена модернізація місцевого центру зайнятості.

На сьогодні в Славутичі створена служба зайнятості, яка здатна сприяти економічному і соціальному розвитку регіону Славутича. З урахуванням складної майбутньої ситуації на ринку праці міста необхідні нетрадиційні для нас шляхи їх вирішення. Головними складовими цієї програми повинні стати: організація професійної підготовки та перепідготовки кадрів; професійна орієнтація вивільнених працівників, незайнятого населення та учнів; створення умов для розвитку підприємницької діяльності; сприяння створенню нових компенсуючих високотехнологічних робочих місць; організація громадських робіт.

На ринку праці міста Славутича з'явилися передумови, які суттєво вплинуть на проблему зайнятості в майбутньому, а саме:

– підписання меморандуму про закриття Чорнобильської АЕС до 2000 року, а також зупинки 1 енергоблоку ЧАЕС; – по-друге, тяжке екологічне становище як самої ЧАЕС, так і інших підприємств і організацій міста; – крім того, приховане безробіття, нерегламентована зайнятість.

Загострюється проблема працевлаштування молоді та молодіжного безробіття. Доповнять ринок праці і випускники вищих навчальних закладів та професійно-технічних училищ, які отримують дипломи

без направлення на роботу, а також випускники загальноосвітніх шкіл.

З урахуванням складної ситуації на ринку праці міста ми повинні, зобов'язані знайти нетрадиційні шляхи їх вирішення.

Основними складовими цієї програми, повинні стати:

– організація професійної підготовки та перепідготовки кадрів;

– професійна орієнтація вивільнених працівників, незайнятого населення та учнів;

– створення умов для розвитку підприємницької діяльності;

– сприяння створенню нових компенсуючих високотехнологічних робочих місць;

– організація громадських робіт.

Майбутнє Славутича та працевлаштування його мешканців є одним із найважливіших на сьогоднішній день. При аналізі потенціалу нових можливостей працевлаштування для персоналу ЧАЕС та мешканців Славутича можливо зупинитися на наступних моментах:

1. Створення організаційної бази для соціально-економічного розвитку Славутича.

2. Створення фінансово-економічної бази для розвитку міста.

3. Підготовка Програми розвитку Славутича.

4. Розробка Програми розвитку людських ресурсів.

Над вирішенням цих питань ми працюємо разом з Урядом України, країнами "великої сімки", Європейською співдружністю. Це унікальна багатопланова теоретична та практична робота, в якій відпрацьовується весь механізм вирішення проблем зайнятості населення міста Славутича.